

havde begrundet Fritagelse for Forberedelsesexamen, og da Ansøgeren faa Maaneder efter denne Examen var afgaaet fra Flensborg Gymnasium, fraraadede Fakultetet, at Ansøgningen blev bevilget. Ministeriet afslog Andragendet.

b. Examen for Tandlæger.

N. N., der havde bestaaet Middelskolens Afgangsexamen ved Stavanger offentlige Almueskole, ansøgte om Tilladelse til at underkaste sig Tandlægeexamen uden forinden at have underkastet sig almindelig Forberedelsesexamen af lavere Grad. Det lægevidenskabelige Fakultet, hvis Erklæring Ministeriet herover begjærede, henstillede Sagen til dettes Afgjørelse, da det ikke havde noget Kjendskab til den omhandlede Prøve. Ministeriet meddelte derefter Tilladelsen ved Skrivelse af 29. Oktbr. 1877.

— En lignende Ansøgning blev indgivet af forhen værende Landmand N. N., (41 Aar gl.); Fakultetet fraraadede imidlertid at bevilge den. Ministeriet tilskrev derefter under 7. Jan. 1878 Fakultetet, at det, da de af Ansøgeren indsendte Vidnesbyrd fra forskjellige Mænd ej skjønnedes at kunne træde i Stedet for den fastsatte offentlige Prøve, havde afslaaet Ansøgningen.

— Fakultetet fraraadede ligeledes at bevilge et Andragende om samme Gjenstand fra Urmager N. N. i Ringkjøbing. Ministeriet tilskrev imidlertid under 29. Juli s. A. Fakultetet, at det i Betragtning af samtlige foreliggende Omstændigheder, navnlig det Ansøgeren af Stiftsfysikus Holst meddelte Vidnesbyrd, med Justitsministeriets Indvilgelse havde meddelt ham den ansøgte Tilladelse.

— Ved Skrivelse af 22. Avg. s. A. meddelte Ministeriet „efter Omstændighederne“ Sekondlieutenant ved 3. Drag. Reg. N. N. Tilladelse til at underkaste sig Tandlægeexamen uden forud at have bestaaet Forberedelsesexamen af lavere Grad.

IV. Akademiske Grader.

1. Om Reglerne for Erhvervelsen af de akademiske Grader.

Sagen angaaende cand. phil. Taubers Doktordisputats, jfr. Aarvog for 1876—77 S. 67 ff., gav, som det allerede paa det citerede Sted S. 78 er bemærket, Ministeriet Anledning til særlig at fremdrage 3 Punkter, som det ønskede nærmere tage under Overvejelse fra Universitetets Side. Idet nu her disse Punkter skulle omtales saa vel som de Forhandlinger, der derefter paafulgte, og den Forandring i de gjældende Regler, som blev Følgen, maa der stadig henvises til den Tauberske Sag l. c.*), som er nærværende Sags Forhistorie.

I sin Skrivelse til Konsistorium af 13. April 1877 mindede Ministeriet om, at det blev gjort til Betingelse for cand. phil. Taubers Fritagelse for Magisterkonferensen, at Disputatsen blev ledsaget af Theses af saa almindelig videnskabelig Karakter, at det derved blev muligt at prøve Forfatterens saa vel almindelige positive Kundskaber, som Evne til at formulere disse paa en saadan Maade, at Universitetets Berettigelse til i dette Tilfælde at fravige de gjældende Regler kunde træde fuldstændig klart frem. Den Maade, hvorpaa man saaledes havde ladet det

*) Jfr. ogsaa hermed: Aktstykker i Sagen om cand. philos. Taubers Doktordisputats, offentliggjorte af Konsistorium i Henhold til en Forhandling med Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Kjøbenhavn 1877.

mundtlige Forsvar træde i Magisterkonferensens Sted, forekom Ministeriet i dette Tilfælde at have vist sig fra en saa lidet anbefalelig eller helt forkastelig Side, at man ikke vilde finde det ubeføjet at tage den Beslutning ikke oftere at tilstede, at det mundtlige Forsvar kom til at gjælde som Erstatning for Magisterkonferensen, og at vedtage som Regel for Fremtiden, kun i saadanne Tilfælde at tilstaa Fritagelse for Magisterkonferensen, hvor Doktoranden ad anden Vej, navnlig ved videnskabelige Arbejder, havde godtgjort at besidde den almindelige videnskabelige Dannelse og Dygtighed i sit specielle Fag, at Magisterkonferensen kunde bortfalde, saa at altsaa Fritagelsen for Konferensen blev en virkelig Eftergivelse af denne. Herom begjærede Ministeriet Konsistoriums nærmere Udtalelse.

Mod den Maade, hvorpaa de officielle Opponenten ved den her omhandlede Forsvarshandling havde udført deres Hverv, var der fra forskjellige i Fakultetet nedlagt en saa bestemt Indsigelse eller med Hensyn til samme rejst en saadan Tvivl, om Opponenterne havde holdt sig inden for den berettigede Grænse for Doktorandens Prøvelse, at Ministeriet ikke havde kunnet tilbagevise det Spørgsmaal, om det ikke maatte være hensigtsmæssigt, at der i Fremtiden beskikkedes Censorer eller Dommere til at deltage med de officielle Opponenten i Afgivelsen af Beretningen og Indstillingen til Fakultetet om Forsvarshandlingen. Skjønt Ministeriet ikke oversaa den store Vanskelighed, det kunde have at udfinde en Form for en saadan Censur, der lod sig forene saa vel med Forsvarshandlingens Karakter og ejendommelige Betydning som med Fakultetets traditionelle og lovmæssige Berettigelse til selv som Helhed at tage den afgjørende Beslutning, og uagtet Ministeriet vistnok med Konsistorium maatte være enig i at lægge Vægt paa den Kontrol med Forsvarshandlingen, som laa i dens Offentlighed og Beskikkelsen af et af Fakultetets Medlemmer til Styrer, havde dog det ved denne Lejlighed forefaldne hos Ministeriet vakt en saadan Tvivl om Tilstrækkeligheden af disse Betyggelsesmidler, at det ansaa det for ønskeligt, at Konsistorium underkastede dette Punkt en nærmere Overvejelse.

Hvad der i ethvert Fald bestemt var kommet til Syne i dette Tilfælde som en væsentlig Mangel ved Sagens Afgjørelse af Fakultetet som Helhed, var, at en Del af Fakultetets Medlemmer havde været blottet for tilstrækkeligt personligt Kjendskab til Forsvarshandlingen, fordi de ikke havde overværet denne. Konsistorium havde om dette Punkt i sin Erklæring*) ytret sig nærmere og navnlig bemærket, at en Bestemmelse om, at alle Fakultetsmedlemmerne skulde være tilstede ved Forsvarshandlingen, ikke egnede sig til at være almindelig Regel. Dette syntes imidlertid ikke at kunne være til Hinder for, naar Mangelen i et givet Tilfælde havde vist sig saa fremtrædende som i det foreliggende, at undergive det en Undersøgelse, om der ikke skulde lade sig opnaa et mere betryggende Forhold ved at give en Regel, sigtende til Tilvejebringelsen af en fyldigere Repræsentation af Fakultetet ved Forsvarshandlingen, og Ministeriet begjærede derfor ogsaa herom en Erklæring af Konsistorium.

Efter Modtagelsen af denne Skrivelse anmodede Konsistorium samtlige Fakulteter om at udtale sig om de af Ministeriet fremhævede Punkter. Før end imidlertid disse Erklæringer indløb, modtog Konsistorium under 10. Maj en Skrivelse fra Prof. Holm, i hvilken han foreslog, at det toges under Overvejelse,

*) Univ. Aarb. 1876—77 S. 76—77.

om der ikke var Grund til nærmere at fastsætte Bestemmelser for den Adgang, som Embedsexamina og Magisterkonferenser give til at kunne disputere for Universitetets Grader, ligesom han ogsaa foreslog et Par Ændringer i Bekj. 26. Apr. 1855 med Hensyn til den mundtlige Disputationsakt.

Han bemærkede heri, at Grundlaget for Ordningen af Disputatserne var Frd. 9. Jan. 1824, der imidlertid var blevet ændret ved den senere stedfundne Ophævelse af Magistergraden og af den juridiske Licentiatgrad. Adgangen med Hensyn til at disputere ved det theologiske, juridiske og lægevidenskabelige Fakultet stod herefter aaben for „dem, der have opnaaet bedste Karakter i vedkommende Fakultets Embedsexamen ved Universitetet i Kjøbenhavn“ (§ 2). Til at disputere for den filosofiske Doktorgrad havde de Adgang, der „dels have erholdt bedste Karakter i nogen af de oven nævnte Examina, dels med bedste Karakter have absolveret den filologisk-historisk Skoleembedsexamen“, dels endelig have underkastet sig Magisterkonferens. Denne Konferens var fastsat ved Pl. 10. Avg. 1848. Endelig var der ved kgl. Resol. 8. Jan. 1841 givet polytekniske Kandidater med bedste Karakter Adgang til at disputere for den filosofiske Doktorgrad, jfr. Lindes Medd. 1849-56 S. 63.

Medens man altsaa ved de tre specielle Fagfakulteter mente at maatte kræve en Prøve i den særlige Fagdannelse som Forudsætning for at kunne give Adgang til at disputere, vilde man ved det da værende filosofiske Fakultet, — der, som bekjendt, omfattede baade det nu værende filosofiske og det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet, — lade Adgangen staa aaben for en videre Kreds. Et Forslag af Konsistorium af 9. Novbr. 1853*) om, at theologiske, juridiske og lægevidenskabelige Kandidater skulde, for at kunne disputere for den filosofiske Doktorgrad, underkaste sig den ved Pl. 10. Avg. 1848 fastsatte Magisterkonferens, blev forkastet af Ministeriet, der ligeledes afviste et Forslag om, at den samme Fordring skulde kunne gøres gjældende over for polytekniske Kandidater, naar disse nu efter det filosofiske Fakultets Deling vilde vinde Doktorgraden i det af de tvende nye Fakulteter, der havde beholdt Navnet „det filosofiske“. En Følge af denne Ordning var blevet et Misforhold, idet den theologiske, den juridiske og den lægevidenskabelige Embedsexamen gav Ret til at opnaa ikke blot den til disse Examina tilsvarende Grad, men ogsaa den filosofiske Doktorgrad, medens den filologisk-historiske Embedsexamen og Magisterkonferenserne kun gave Ret til at vinde den filosofiske Doktorgrad.

Det var dernæst formentlig nødvendigt at komme til Klarhed om, hvorvidt en Magisterkonferens gav Ret til at disputere i et andet Fag end det enkelte — eller de enkelte —, hvori vedkommende var blevet prøvet ved Konferensen. Der holdtes, som bekjendt, inden for det filosofiske Fakultet Magisterkonferenser i en Mængde forskellige Fag fra Filosofi, Æsthetik, Historie, nordisk Arkæologi til en Mængde af de forskellige Sprog, der doceredes ved Universitetet, og i det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet holdtes der efter den nyeste Ordning fem (eller syv) saadanne. Skulde nu f. Ex. den, der havde underkastet sig en Konferens i Sanskrit eller Engelsk, kunne disputere i Filosofi eller Historie, og skulde den, der havde taget en Konferens i Zoologi, kunne disputere i Astronomi? Var Spørgsmaalet end saaledes stillet noget grelt op, var det dog ingenlunde ørkesløst. De Spring, Folk gjorde i deres videnskabelige Udvikling, vare ofte meget større.

*) Lindes Medd. 1849-56 S. 62.

Ligesom man havde set juridiske Kandidater disputere i Mathematik, og theologiske Kandidater i Zoologi, saaledes kunde man meget godt tænke sig Overgang i Studier som de antydede eller andre lige saa store (Prof. Brøchner gik fra den semitiske Filologi over til Filosofien). Vi havde allerede haft Exempel paa, at en, der havde taget en Konferens i Historie, havde disputeret i Filosofi, og for Øjeblikket havde en anden Cand. mag. i Historie indgivet en Disputats af kunsthistorisk Indhold. I begge disse Tilfælde havde Overgangen i Studierne været saa svag, at der ikke havde kunnet rejses Tvivl om vedkommendes Berettigelse til at disputere. Men hvorledes vilde man stille sig, naar Springet var langt større?

Pl. 10. Avg. 1848 krævede, at Konferensen skulde bestaa i „en skriftlig og en mundtlig Prøve i det Fag, hvilket Kandidaten opgiver som sit Hovedstudium“, og Tanken med Magisterkonferenserne har aabenbart fra først af været, at den, der vilde disputere i et eller andet Fag, i Forvejen skulde godtgjøre i samme Fag at have en mere almindelig Kundskab, der derved kunde give Sikkerhed for, at hans videnskabelige Indsigt ikke var begrænset til det specielle Omraade, paa hvilket hans Disputats bevægede sig. Man havde ment i det mindste at maatte kræve dette, hvor man ikke i et vel gennemført Examenstudium havde en Sikkerhed for en videnskabelig Modenhed af en mere almindelig Karakter. Men det var klart, at hvis man vilde trække Konsekvensen skarpt heraf, vilde man komme til at begrænse Retten til at disputere til det Fag, i hvilket Konferensen er bestaaet, eller kun uden for det kunne medtage visse ved det meget nær liggende Fag. Der kunde imidlertid vistnok anføres vægtige Grunde for, at Magisterkonferens burde give Ret til at disputere i ethvert Fag inden for samme Fakultet. Naar Ministeriet i sin Tid, jfr. Lindes Meddelelser 1849—56 S. 67, havde fastholdt, at ogsaa efter at det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet var kommet til at danne en Helhed for sig, burde de polytekniske Kandidater med første Karakter have Adgang til at erhverve Doktorgraden i den Del af det tidligere filosofiske Fakultet, der havde beholdt det ældre Navn, syntes det at maatte være en Konsekvens deraf, at Magisterkonferenser inden for det ene af disse Fakulteter maatte give Adgang til at erhverve Doktorgraden i det andet, ligesom ogsaa, at filologiske Kandidater burde kunne opnaa Doktorgraden i det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet. Det turde maaske tillige være et Spørgsmaal, om man ikke burde hæve det oven for berørte Misforhold, der var fremkommet ved den større Adgang til at disputere i forskjellige Fag, som var indrømmet de theologiske, juridiske og lægevidenskabelige Kandidater, og om man ikke burde løse Baandet i det hele saaledes, at man lod enhver Embedsexamen med første Karakter og enhver Magisterkonferens give en almindelig Ret til at disputere i ethvert som helst Fag ved Universitetet.

Medens disse Spørgsmaal mere vare fremsatte til Overvejelse, end fordi han allerede nu vilde gøre noget bestemt Forslag, foreslog han med Hensyn til et andet, om end mindre Punkt, en Ændring i det bestaaende. Bekj. 26. April 1855 fastsatte med Hensyn til Ordningen af den mundtlige Disputats, at der ordentligvis tilstaaes enhver Opponent ex auditorio $\frac{3}{4}$ Time, hvorimod der ikke var fastsat nogen Begrænsning af Tiden for de officielle Opponenters. Da imidlertid den samme Bekjendtgørelse indeholdt den utvivlsomt heldige Bestemmelse, at ingen Disputats maa vare mere end 6 Timer, maatte der formentlig nødvendigvis sættes en bestemt Tidsgrænse ogsaa for de officielle Opponenters Vedkommende. Ellers

vilde Styrelsen kunne komme i stor Vanskelighed. Saaledes som Forholdet nu var ordnet, havde Styrelsen vistnok Magt til, saa snart de 6 Timer vare gaaede, at standse den officielle Opponent, der sidst havde Ordet. Derimod manglede han enhver Ret til at begrænse Tiden for den først optrædende Opponent. Hvis denne, saaledes som det var hændet ved den sidst afholdte Disputats under det filosofiske Fakultet, optog $2\frac{1}{2}$ Time, levnedes der kun $3\frac{1}{2}$ Time til hele den øvrige Opposition, og saafremt adskillige Opponenters ex auditorio optraadte, kunde det blive vanskeligt eller rettere umuligt for Styrelsen at fordele Tiden saaledes, at den sidst optrædende officielle Opponents Deltagelse blev andet end aldeles tom. For slet ikke at gaa ind paa andre Hensyn, der ogsaa kunde tale for at begrænse Tiden for de officielle Opponenters, troede han, at allerede det, der her var paapeget, var tilstrækkeligt til at godtgjøre Nødvendigheden af en Forandring. Han tilføjede, at naar han havde bragt dette Punkt frem, var det i Henhold til Beklagelser af Dekanus ved det filosofiske Fakultet, som paa Grund af den nu værende Ordning ved hin oven nævnte Lejlighed fandt sig i en alvorlig Forlegenhed. Men hermed stod atter i Forbindelse, at det formentlig vilde være nødvendigt ved Bekj. 26. April 1855 § 4 at tilføje den Bestemmelse, at det kun kunde tillades saa mange Opponenters ex auditorio at optræde, at der levnedes den sidste officielle Opponent den Tid, han havde Ret til at kræve. Bekjendtgørelsen indrømmede næppe Styrelsen Ret til at et saadant Hensyn at afslaa at give Ordet til en, der vilde opponere ex auditorio.

Sluttelig foreslog Prof. Holm, at der blev nedsat en Komite til at tage de af ham fremdragne Punkter under Overvejelse.

Foranlediget ved sidst nævnte Forslag af Prof. Holm nedsatte Konsistorium en Komite, bestaaende af Universitetets Rektor, Prof. Panum, samt Proff. H. Scharling, Goos, Ussing, Holm, Steen og Johnstrup, til at underkaste samtlige herhen hørende Forhold en Undersøgelse, hvilken Komite derhos bemyndigedes til, om fornødent, at indhente Erklæringer fra Fakulteterne. Som Grundlag for dens Forhandlinger tjente dels Ministeriets Skrivelse med de tre deri fremhævede Punkter, dels Prof. Holms Forslag, dels endelig Fakulteternes Erklæringer over Ministeriets Skrivelse. Disse sidste Erklæringer skulle her først omtales.

Det theologiske Fakultet udtalte under 15. Maj 1877 med Hensyn til det første af Ministeriet fremdragne Punkt, at det ikke berørte dets akademiske Grader. For at en Afhandling kunde antages til at forsvares for den theologiske Licentiatgrad, udkrævedes, at Ansøgeren maatte være theologisk Kandidat med bedste Karakter, jfr. Frd. 9. Jan. 1824 § 2. Der havde saaledes den nødvendige Garanti for Tilstedeværelsen af almindelig akademisk Fordannelse, uden at der skulde tages Tilflugt til en Magisterkonferens eller til Udfaldet af det mundtlige Forsvar for Afhandlingen. Magisterkonferens fandt kun Sted i det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, naar den, som attraaede den akademiske Grad, ikke med Hensyn til Fordannelse kunde henvise til en Embedsexamen med bedste Karakter, jfr. den citerede Forordning. Hvorvidt ellers nogen kunde fritages for Magisterkonferens paa Grund af videnskabelige Arbejder, maatte formentlig afhænge af vedkommende Fakultets Skjøn. Hvad det andet Punkt om selve den mundtlige Akt angik, fraraadede Fakultetet med Hensyn til de under det faldende Disputats Beskikkelsen af Censorer eller Dommere til at overvære og bedømme Forsvaret i Forening med de officielle Opponenters. Det turde være

yderst vanskeligt at finde saadanne Censorer, som baade kunde og vilde overtage det dem tiltænkte Hverv. Den nævnte Foranstaltning vilde desuden gjøre et Indgreb i Fakulteternes anerkjendte Ret til ene at dømme om Disputators Værdighed til den attraaede akademiske Grad. Endelig mente Fakultetet, at Beskikkelse af Censorer, i det mindste for det theologiske Fakultets Vedkommende, maatte være overflødig, da Fakultetets Dom ikke blot beroede paa de tvende officielle Opponenters Erklæring, eftersom foruden de to Opponenters ogsaa Fakultetets øvrige tre Medlemmer ordentligvis vare tilstede, og saaledes personlig kunde dømme om den førte Forhandling. Med Hensyn til det Spørgsmaal, om der ikke skulde kræves en fyldigere Repræsentation af Fakultetet ved en akademisk Disputation, bemærkedes, at det altid havde været Skik, at alle Fakultetets Medlemmer ikke blot alle tilsammen bedømte den til Disputatsen indleverede Afhandling, men ogsaa alle vare tilstede ved det mundtlige Forsvar. Der kunde næppe indvendes noget mod, at det, som havde været Skik, paalagdes dem som Pligt; men hvorvidt dette kunde ske i de Fakulteter, hvis Medlemmer repræsenterede meget forskelligartede Videnskabsfag, medens de theologiske Professorers Fag grebe organisk ind i hverandre, derom kunde det theologiske Fakultet ikke udtale nogen Mening, men maatte henvise Betænkningen herover til de paagjældende Fakulteter.

Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet bemærkede i sin Erklæring af 31. Maj, hvad angik det første af Ministeriets fremhævede Punkt, — der vedkom Fakultetet, for saa vidt der skulde blive Spørgsmaal om Dispensation fra den for Adgangen til den juridiske Doktorgrad anordnede Betingelse, at den paagjældende havde underkastet sig juridisk Embedsexamen med bedste Karakter —, at det var enigt med Ministeriet i, at en saadan Fritagelse kun burde indrømmes, hvor Doktoranden ad anden Vej, navnlig ved videnskabelige Arbejder, havde godtgjort sin almindelige videnskabelige Modenhed og Indsigt i den Fagkreds, hvori han efter den legale Betingelse for Doktorgradens Erhvervelse skulde have underkastet sig Prøve, og at en Prøvelse af Doktorandens almindelige videnskabelige Dannelse ved Hjælp af Theses maatte anses for uheldig. De uden nærmere Begrundelse opstillede Theses vare i og for sig uskikkede til at tjene som Prøve paa Doktorandens videnskabelige Modenhed. Hvad det kom an paa, var den Række af Slutninger, der havde ført ham til de opstillede Konklusioner. Opponenten maatte derfor kunne fordrø en fuldstændig Fremstilling af disse Overvejelser; men derved var den mundtlige Forhandlings Karakter udsat for at forrykkes. For Doktorandens Vedkommende vilde den nemlig let gaa over til væsentlig at blive en Forelæsning, og for Opponentens Vedkommende til at blive en Prøvelse, ikke af det i Afhandlingen nedskrevne, men af det mundtlig foredragne, hvilket det altid vilde være vanskeligt at fastholde i den for videnskabelige Undersøgelser fornødne Skarphed. Med Hensyn til Beskikkelsen af Censorer havde Ministeriet ikke udtrykkelig udtalt sig, om disse Censorer eller Dømmere skulde vælges inden for eller uden for det vedkommende Fakultet. Under Forudsætning af, at bemeldte Censorer eller Dømmere skulde vælges blandt det vedkommende Fakultets Medlemmer, kunde Fakultetet i og for sig billige Ministeriets Tanke, idet det troede, at der kunde være Momenter ved Forsvarshandlingen, som Opponenterne i Almindelighed ikke vilde være de bedst skikkede til at give Beretning om paa Grund af den aktive Rolle, de selv havde spillet; men for den juridiske Doktorgrads Vedkommende —, hvilken jo var den eneste Doktorgrad, der for Tiden eksisterede

i Fakultetet —, blev der formentlig ikke Spørgsmaal om nogen særlig Ordning i den her omspurgte Retning, naar alle Fakultetets juridiske Medlemmer, hvilke alene deltog i Afgjørelsen, overværede Forsvarshandlingen. For saa vidt derimod Ministeriet skulde have tænkt sig Forholdet ordnet paa den Maade, at der uden for det vedkommende Fakultet skulde vælges Censorer eller Dommere til at deltage med de officielle Opponenten i Afgivelsen af Beretningen og Indstillingen til Fakultetet om Forsvarshandlingen, fraraadede Fakultetet bestemt en saadan Ordning —, aldeles bortset fra de af Ministeriet antydede praktiske Vanskeligheder, der vilde være forbundne med samme. Slig Ordning vilde ikke kunne finde nogen Støtte i de Betragtninger, som havde ledet til Indførelsen af faste Censorer ved forskjellige Embedsexamina. I saa Henseende henlede Fakultetet Opmærksomheden paa, at der intet forelaa om, at sidst nævnte Institution skulde være foranlediget ved nogen Tvivl om de vedkommende Fakultetsmedlemmers Evne til at fælde en rigtig videnskabelig Dom, men at Tilsætningen af et Statslement til Fakultetskollegiet som Dommere alene kunde anses begrundet i Hensynet til, at de paagældende Prøver skulde kvalificere til Statsembeder. Her var der derimod Tale om rent videnskabelige Udmærkelser fra Universitetets Side, og ligesom Afgjørelsen af, hvorvidt en saadan kunde tilkjendes nogen, efter Forholdets Natur maatte tilkomme Fakulteterne, saaledes manglede der formentlig ogsaa enhver Foje til at lade nogen uden for sammē medvirke ved Afgjørelsen. Ligesom den af Ministeriet savnede Kontrol med Forsvarshandlingen og dennes Bedømmelse for den juridiske Doktorgrads Vedkommende var sikret saa stærkt, som Forholdet overhovedet gjorde det tænkeligt, derved, at alle Fakultetets Medlemmer, som deltog i Afgjørelsen, overværede Forsvarshandlingen, saaledes kunde bemeldte Kontrol for de andre Fakulteters Vedkommende formentlig kun søges tilvejebragt ved Sikring af en tilstrækkelig Repræsentation af Fakulteterne ved Forsvarshandlingen. Endelig bemærkede Fakultetet med Hensyn til det tredje Punkt, at dets Medlemmer altid havde opfattet det som en alle Fakultetets juridiske Medlemmer paahvilende naturlig Pligt at være tilstede ved Forsvarshandlingen for den juridiske Doktorgrad. Fakultetet vilde derfor intet have imod en Ordning for dets vedkommende, der kun stadfæstede, hvad det uden Lovregel hidtil havde iagttaget.

Det lægevidenskabelige Fakultet (15. Maj) fandt ingen Anledning til at udtale sig om det første Punkt, da Magisterkonferens ikke var en Prøvelse, som i Følge Bestemmelserne skulde gaa forud for Erhvervelsen af den medicinske Doktorgrad. En almindelig Bestemmelse om Beskikkelsen af Censorer, der stode uden for Fakultetet, vilde være uforenelig med den Maade, hvorpaa Doktorgradens Erhvervelse altid havde været og i alle Lande fremdeles var knyttet til Fakulteterne, og Fakultetet indsaa heller ikke Muligheden af at gennemføre den i Virkeligheden paa en Maade, der kunde have nogen som helst Betydning. Doktorgraden kunde kun betragtes som en rent videnskabelig Institution, som et fuldstændigt Universitetsanliggende, der paa ingen Maade kunde stilles ved Siden af Examinerne, som havde Statens Krav til Formaal. Der vilde altsaa i Hovedsagen kun blive Tale om mulige Bestemmelser angaaende Forsvarshandlingens Ordning, hvorved Nærværelsen af flere Fakultetsmedlemmer end Styreren (Dekanus) og de to ordentlige Opponenten blev sikret. I den Anledning fremhævede Fakultetet, at der ikke i en overskuelig Række Aar havde vist sig Trang til en saaledes tvungen fyldigere Repræsentation ved Forsvarshandlingerne; disse havde

heller ikke givet Anledning til nogen Uenighed inden for Fakultetet. Ikke desto mindre vilde Fakultetet være tilbøjeligt til at tiltræde mulig fremkommende Forslag, der maatte sigte til at sikre en fyldigere Repræsentation af Fakultetet. I saa Henseende kunde der mulig træffes en Bestemmelse, hvorved det blev paalagt en eller to af Fakultetets øvrige Medlemmer (foruden Styreren og de to officielle Opponenten) at være tilstede ved den mundtlige Forsvarshandling og at deltage i Bedømmelsen af denne.

Det filosofiske Fakultet tiltraadte i sin Erklæring af 17. Maj den af Ministeriet foreslaaede Ordning, hvorefter det skulde gjælde som Regel, ikkun i saadanne Tilfælde at tilstaa Fritagelse for Magisterkonferensen, hvor Doktoranden ad anden Vej, navnlig ved videnskabelige Arbejder havde godtgjort at besidde den almindelige videnskabelige Dannelse og Dygtighed i sit Fag, at Ministerkonferensen kunde bortfalde. Med Hensyn til de øvrige Punkter havde et Flertal af Fakultetets Medlemmer fundet, at der ingen Anledning forelaa til at afvige fra den hidtil bestaaende Praxis ved det mundtlige Forsvar for filosofiske Doktordisputationer. Et Mindretal havde foreslaaet, at der foruden de officielle Opponenten og Dekanus ved hver Disputationsakt af Fakultetet udnævntes to eller eventuelt flere af dets Medlemmer, som skulde være tilstede ved det mundtlige Forsvar for at bedømme den formelle Side af Disputationshandlingen og deltage i den følgende Indstilling til Erhvervelsen eller eventuelt Ikke-Erhvervelsen af Doktorgraden. Saa fremt en Forandring fra den hidtil bestaaende Praxis skulde finde Sted, sluttede Fakultetet sig til Mindretallets Forslag.

Det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet udtalte sig under 28. Maj om Sagen. Hvad angik det første Punkt, var det ikke ganske klart, i hvilken Henseende Ministeriet fandt, at „den Maade hvorpaa man“ ved Taubers Forsvarshandling havde „ladet det mundtlige Forsvar træde i Magisterkonferensens Sted“, havde „vist sig fra en saa lidet anbefalelig eller helt forkastelig Side“. Ganske afset baade fra den Misforstaaelse, at ved denne Lejlighed det mundtlige Forsvar skulde være traadt i Magisterkonferensens Sted, og fra Forglemmelsen af, at ogsaa Disputatser fra Doktorander med Magisterkonferens, efter at være antagne til Forsvar, kunde blive forkastede paa Grund af Forsvarets Beskaffenhed, erindrede Fakultetet om, at det netop havde bestræbt sig for at udføre sit af Ministeriet billigede Forslag, hvorefter „Disputatsen blev ledsaget af Theses af en saa almindelig videnskabelig Karakter, at det derved blev muligt at prøve Forfatterens saa vel almindelige positive Kundskaber, som Evne til at formulere disse paa en saadan Maade, at Universitetets Berettigelse til at fravige de gjældende Regler kunde træde klart frem“. Det havde endog maattet forkaste de talrige (over 50) Theses, som Forfatteren først forelagde, fordi disse ikke gik uden for Zoologien og tilmed ikke drejede sig om andet, end hvad hans specielle Arbejder havde behandlet; og naar de senere Theses ikke ved deres Indhold og Form kastede et bedre Lys over Forfatterens almindelige videnskabelige Dannelse, saa laa det jo for største Delen i hans eget Valg og i hans egen Form. Naar dernæst Forsvaret for Afhandlingen selv tilstrækkelig aabenbarede Doktorandens meget tarvelige Standpunkt, saa at baade Mangel paa positive Kundskaber og Evne til at formulere dem viste sig noksom derved, saa var der jo ingen Anledning til at gaa videre ind paa Theses. Men skjønt saaledes det eneste, Ministeriet anførte til Støtte for Vedtagelsen af den fremsatte Regel, ikke syntes at begrunde den, saa kunde

Fakultetets Flertal dog ikke andet end ganske billige en saadan Regel; men det skete af almindelige Grunde. Det var nemlig i og for sig rigtigt, ikke uden meget vægtige Grunde at dispensere studerende fra de foreskrevne Prøver, for saa vidt visse Rettigheder derved skulde naas, og desuden laa der i hele Tidens Bestræbelser for at løse alle Baand og — selv ved Prøven paa Kundskaber og videnskabelig Dygtighed — lade Undtagelserne overvælde Regelen en saadan Kraft, at det havde store Vanskeligheder at holde igjen, naar der kun bankedes tit og stærkt paa, og naar der mod Reglerne hævede sig højrostede Stemmer fra dem, hvem de vare til Ulejlighed. Men idet Flertallet saaledes gik ind paa den Tanke, at Fritagelsen for Magisterkonferensen kun skulde komme den til gode, som „ad anden Vej, navnlig ved videnskabelige Arbejder havde godtgjort at besidde den almindelige videnskabelige Dannelse og Dygtighed i sit specielle Fag“, lagde det Vægten paa, at det udførte specielle Arbejde ogsaa virkelig gav tilstrækkeligt Bevis paa almindelig videnskabelig Dygtighed; en Række af Detailundersøgelser over et enkelt Spørgsmaal kunde f. Ex. som saadan og ude af al Forbindelse med videnskabelige Hovedspørgsmaal, hvor fortjenstlig den end i og for sig kunde være, umulig tjene til Bevis paa saadan almindelig Dygtighed. Idet Flertallet til fulde erkjendte Vanskeligheden ved i de foreliggende Tilfælde at afgjøre, hvorvidt saadanne Arbejder virkelig vidnede om almindelig videnskabelig Dannelse og Dygtighed, og at Dommen derom ofte vilde møde en haard Kritik fra de manges Side, der forvekslede en Samling specielle Kundskaber med almindelig videnskabelig Dannelse, maatte det hævde Fakultetets Ret til i hvert enkelt Tilfælde at afgjøre Spørgsmaalet efter sin bedste Overbevisning.

Hvad det andet Punkt angik, var det Fakultetet en Tilfredsstillelse at se Ministeriet anerkjende saa vel „Fakultetets traditionelle og lovmæssige Berettigelse til selv som Helhed at tage den afgjørende Beslutning“ om, hvorvidt Forsvaret gav Adgang til Graden, som den Betydning, Disputatsens Offentlighed og Beskikkelsen af en Styrer havde, idet Fakultetet antog, at disse Grundregler burde staa urokkelig fast og at, saa længe det skete, vare alle andre Regler af underordnet Betydning, ligesom de vare ude af Stand til at hindre en Gjentakelse af en Dissens som den, der opstod ved Taubers Disputats, hvor 2 af 11 Medlemmer fandt sig beføjede til at nedsætte Værdien af den stedfundne Opposition. Naar der rejstes Spørgsmaal om Beskikkelsen af „Censorer eller Dommere til at deltage med de officielle Opponenten i Afgivelsen af Beretningen og Indstillingen til Fakultetet“, saa kunde en saadan Regel dog forstandigvis ikke være at opfatte anderledes, end at det Resultat, hvortil Flertallet af de beskikkede Dommere kom, skulde forelægges Fakultetet som Dommernes Indstilling, med Ret for Mindretallet til at gjøre sin Mening gjældende; men saa stod jo Fakultetet netop i samme Stilling som ved Forhandlingen om Taubers Disputats, skjønt Indsigelsen mod Opponenternes Indstilling først kom frem under Forhandlingerne. Der kunde vel heller ikke være Tvivl om, at man altid til Meddommere vilde beskikke Medlemmer af Fakultetet eller Docenter, som havde særlig Indsigt i eller dog Kundskab til det Fag, hvorefter Afhandlingen drejede sig. Ved Taubers Disputats vilde saaledes utvivlsomt Prof. Schiødt være blevet Meddommer, men han kunde aabenbart ikke have Grund til at udtale sig anderledes, fordi han i officiel Egenskab var tilstede end han gjorde, da han som Tilhører havde overværet Disputatsen; thi da han ikke var opponens *ex officio*, kunde han dog ikke som saadan tage Ordet, og som

opponens ex auditorio stod Retten til at optræde ham alligevel aaben. Fakultetets Flertal havde imidlertid intet at erindre mod, at det overdroges flere end de to officielle Opponentter at afgive Beretningen og gjøre Indstillingen til Fakultetet om Disputatsens Udfald. Med Hensyn til Enkelthederne i Sagens Ordning havde der ytret sig to, dog ikke stærkt afvigende Anskuelse. 6 Medlemmer (Steenstrup, Holtén, Steen, Johnstrup, Thomsen og Reinhardt) havde antaget, at der da ved hver Disputats bunde gives de to officielle Opponentter en fagkyndig Lærer i Fakultetet til Meddommer, idet der i Regelen ikke vilde findes flere med dertil fornøden videnskabelig Indsigt; 3 Medlemmer (Thiele, Jørgensen, Zeuthen) havde ment, at Styrelsen, de officielle Opponentter og saa mange Medlemmer, som havde de særlige Forudsætninger til Afhandlingens Bedømmelse, skulde træde sammen i et Udvalg, der senest Dagen efter Forsvaret afgav sin Indstilling.

Med Hensyn til det tredje Punkt bemærkede Fakultetet, at naar Ministeriet af den Omstændighed, at „en Del af Fakultetets Medlemmer havde været blottede for tilstrækkeligt personligt Kjendskab til Forsvarshandlingen“, fandt sig belært om Nødvendigheden af „en Regel, sigtende til Tilvejebringelsen af en fyldigere Repræsentation af Fakultetet ved Forsvarshandlingen“, syntes der at maatte ligge en Misforstaaelse til Grund herfor. Det var nemlig kun 2 Medlemmer, som ikke havde overværet Taubers Disputats, og da Fakultetet talte 11 Medlemmer, saa kunde der ikke siges at være nogen „fremtrædende Mangel“ i dette Tilfælde. Det maatte vel endog paastaas, at da alle fem Professorer i Naturhistorie vare tilstede, og de ved deres Studier nærmest kunde have nogen Mening om Forsvaret, saa var denne Disputats endog meget vel besøgt. Naar dertil kom, at ethvert Medlem af Fakultetet, saa vidt det var ham muligt og for saa vidt hans Indsigt i Afhandlingens Gjenstand tillod ham med noget Udbytte at følge Disputatsen, ogsaa turde antages at ville være tilstede, samt at Drøftelsen af Forsvarets Beskaffenhed bagefter altid var tilstrækkelig orienterende for dem, der vel manglede særlig Kundskab til Sagen, men vare i Besiddelse af almindelig videnskabelig Dannelselse, saa syntes der ikke at være Grund til at tilvejebringe nogen Regel for en fyldigere Repræsentation af Fakultetet ved Disputatsen, end der nu af sig selv var tilstede. Der kunde vel heller ikke let findes nogen anden passende Regel, især hvis det virkelig var 2 Medlemmers Fraværelse, Ministeriet betegnede som en „fremtrædende Mangel“ —, end den, at paalægge alle Medlemmer at overvære Disputatsen. Men det vilde i de Tilfælde, hvor der ingen Dissens opstod — og det var de allerfleste — og for de Medlemmer, der ingen synderlig Indsigt havde i Afhandlingens Gjenstand, være at kræve en ganske urimelig Anvendelse af vedkommendes Tid, ligesom adskillige Medlemmers tvungne Nærværelse kunde virke trykkende paa de opponerende Kolleger, saa at de fristedes til at tage i Betænkning at dvæle saa udførlig ved Enkeltheder, som det dog ellers kunde være nyttigt at gaa til Bunds i.

Fakultetet bemærkede sluttelig, at naar det havde fremsat sine Anskuelse i et Flertals Navn, maatte det tilføje, at der var to afvigende Stemmer. Prof. Schiødte antog, at ingen nye Regler behøvedes, naar den hidtidige Praxis fulgtes, og at ingen Regler vilde forslaa under Omstændigheder som de her indtrufne, idet han ved den hidtidige Praxis forstod, at den Betydning, der tillagdes det muntlige Forsvar, væsentlig blev at konstatere, at Afhandlingen var Doktorandens eget Arbejde, en Udtalelse, som Prof. Didrichsen havde erklæret sig enig i. Fler-

tallet bemærkede blot hertil, at denne supponerede Praxis aldrig havde været erkjendt, end sige anerkjendt.

Det foran nævnte, af Konsistorium nedsatte Udvalg drøftede først det Spørgsmaal, om der ikke maatte være overvejende Grunde til at ønske en fuldstændig Ensartethed med Hensyn til Uddeling af akademiske Grader, saaledes at Licentiatgraden i det theologiske Fakultet ophævedes. Da Spørgsmaalet i 1872 var bragt paa Bane, opnaaedes det vel, at Licentiatgraden i det rets- og statsvidenskabelige Fakultet blev afskaffet, hvorimod det theologiske Fakultet modsatte sig en lignende Foranstaltning for dets Vedkommende, jfr. Aarb. 1871—73 S. 102 ff. Udvalget fæntog imidlertid, at der mulig nu kunde være en bedre Stemning i det theologiske Fakultet for at tilvejebringe Ensartethed paa dette Omraade, og henvendte sig derfor til det med en Forespørgsel desangaaende.

Det theologiske Fakultet udtalte sig herom i en Erklæring af 22. Jan. 1878. Dets Flertal (Hermansen, Madsen, Sthyr og Nielsen) fastholdt fremdeles den Opfattelse, der var gjort gjældende i Fakultetets Erklæring af 2. Apr. 1872. Det miskjendte ikke det tiltalende i, at alle Fakulteter bleve stillede lige ogsaa i denne Henseende; men ved Siden af dette Hensyn maatte det anerkjendes, at den theologiske Doktorgrad indtog en særlig Stilling over for de andre Doktorgrader derved, at den, foruden at give akademiske Rettigheder, til hvilke Licentiatgraden lige saa fuldt gav Adgang, tillige blev betragtet som en Hæder i Kirken, hvad der havde sit for alle synlige Udtryk i, at de theologiske Doktorer bare det gejstlige Ornat i den Form, hvori det ellers udelukkende var forbeholdt Folkekirkens Biskopper. Det hang noje sammen med denne Doktorgradens Betydning paa et Omraade, der laa uden for Universitetet, og hvor det derfor vilde være Overgreb af Fakultetet at indblande sig, at den kun plejede at tildeles Mænd, der enten havde gjort sig virkelig fortjent af Theologien, eller som forenede fortsat videnskabelig Forskning med en betydelig og fortjenstlig Virksomhed i Kirkens Tjeneste. Der var i og for sig formentlig god Mening i at have den dobbelte Grad: den ene gav alle akademiske Adkomster, den anden kunde benyttes i saadanne Tilfælde, som tydelig adskilte sig fra det almindelige. Der var saa meget mindre Grund til at afvige fra det hidtil bestaaende, som dette stemmede ganske med den herskende Praxis ved de protestantiske Fakulteter i Udlandet, hvor det, saa vidt Flertallet bekjendt, intetsteds var Tilfældet, at enhver Kandidat, der kunde forfatte en antagelig Afhandling, kunde blive Doctor theologiae. Den foreslaaede Forandring vilde derfor berøve den theologiske Doktorgrad ved Københavns Universitet dens Ligestilling med andre Universiteters. Da nu paa den ene Side den Uniformitet mellem Fakulteterne, som kunde naas ved den theologiske Licentiatgrads Afskaffelse, dog kun var af rent udvortes Art, uden reel Betydning, og da paa den anden Side Indførelse af Forandringen vilde komme i Strid baade med den herskende Opfattelse i vor Landskirke og med Universitets Traditionen andetsteds, kunde Flertallet ikke slutte sig til Ønsket om en saadan Forandring.

Mindretallet (H. Scharling) mindede om, at Fakultetet i sin Erklæring af 2. Apr. 1872*) havde udtalt det ønskelige i, at den theologiske Doktorgrad oftere blev uddelt, end Tilfældet havde været i Fortiden, da Tildelelsen af Dokortitlen havde været indskrænket til enkelte, sjælden forefaldende, højtidelige Anledninger, hvorfor Fakultetet ogsaa havde betænkt at gjøre de fornødne Skridt i denne Ret-

*) Univ. Aarb. 1871—73 S. 104.

ning. Der var imidlertid intet Skridt gjort fra Fakultetets Side i saa Henseende, uagtet henved 5 Aar vare forløbne siden den Tid, og dermed havde Sagen antaget et væsentligt andet Præg. Thi havde Fakultetet fundet Betænelighed ved at konferere Doktorgraden uden foregaaende Disputats og uden særlig Anledning, da lod den dobbelte Grad sig næppe opretholde. Det maatte befrygtes, at Fakultetet, om det nu vilde gjøre Alvor deraf, vilde støde paa betydelige Vanskeligheder. Da der nemlig af vore Theologer i Regelen ikke blev udfoldet nogen betydelig videnskabelig Produktivitet uagtet ikke faa af dem utvivlsomt vare i Besiddelse baade af Lærdom og Skarpsindighed, maatte Fakultetet, om det vilde uddele Doktorgraden, lade sig vejlede af et personligt Skjøn. Men dette kunde let faa Udseende af Vilkaarlighed, eller hvis det hyppigere skete, kunde det holdes for en Nødvendighed, at Doktorgraden maatte tildeles Mænd i bestemte fremragende Embedsstillinger, hvorved altsaa ikke theologisk Lærdom og Dygtighed, men rent udvortes Hensyn bleve afgjørende, hvilket atter i ikke ringe Grad vilde svække Doktorgradens Anseelse. Den enkelte Grad havde for det theologiske Fakultet som for de andre Fakulteter sin Betydning derved, at den gav Adgang og Ret til Lærervirksomhed ved Universitetet, ligesom den ogsaa efter gammel Skik og Brug kunde, navnlig ved de store Universitetsfester, honoris causa uddeles til ansete Mænd i Indlandet og Udlandet. I begge Henseender vilde den enkelte Grad være tilstrækkelig; derimod stod den dobbelte Grad som en Levning fra Fortiden, der ikke længere passede med de nu værende Tidsvilkaar. Den pegede tilbage paa helt andre akademiske Forhold end de nu værende. Disputereøvelserne spillede en langt større Rolle end nu, der lagdes stor Vægt paa den logiske Uddannelse; særlig uddannedes Theologien i Form af en Stridstheologi, og den udelukkende Brug af det latinske Sprog, som var fortrinlig skikket til formale Begrebsbestemmelser, begunstigede denne ejendommelige Udvikling i høj Grad. Nu havde alt dette forandret sig. I Studiet lagdes større Vægt paa Videnskabens reale Indhold end paa dens formale Udvikling, det latinske Sprog var afskaffet, og den mundtlige Disputereakt var sunket ned til en Handling af underordnet Betydning, og antog i ikke faa Tilfælde mere Præget af en videnskabelig Kritik end af en Disputats, hvor det gjaldt om at gribe Modstanderen i en urigtig Bevisførelse. Den Omstændighed, at i snart en Menneskealder ingen havde erhvervet eller faaet tildelt den dobbelte Grad, vidnede noksom om, hvilket Omslag der i saa Henseende havde fundet Sted. Ikke mindre vidnede den Omstændighed derom, at ingen af Fakultetets nu værende Medlemmer havde den theologiske Doktorgrad, hvad der i tidligere Dage, da Disputatser vare langt hyppigere, næppe skulde have fundet Sted. Fakultetet vilde derfor, om det vilde uddele Doktorgraden, komme i en besynderlig Situation derved, at dets Medlemmer uddelte en akademisk Værdighed, hvoraf de ikke selv vare i Besiddelse. Og det blev et Spørgsmaal, om man kunde vedblive at holde den theologiske Doktorgrad saa højt i Hævd, naar man ikke længere traf den, hvor man maatte vente først at finde den, i selve Fakultetet. Der var dog for det theologiske Fakultets Vedkommende ingen tvingende Grund til at bryde med de gamle Traditioner, saa længe det juridiske Fakultet endnu bevarede den dobbelte Grad, paa Grund af det nære Forhold mellem disse tvende Fakulteter. Men da nu det juridiske Fakultet, i Lighed med de andre Fakulteter, havde ombyttet den dobbelte Grad med den enkelte, kunde det ikke anses for heldigt, at det theologiske Fakultet, trods de meget forandrede Tidforhold, vilde indtage en isoleret Stilling i et Spørgsmaal, som kun angik den ydre Rang og Etikette, og hvad

Ligestillingen med Udlandets Universiteter angik, maatte det erindres, at ogsaa her havde Afskaffelsen af det for alle fælles latinske Sprog fremkaldt en stor Forandring, idet Brugen af Modersmaalet ved de forskjellige Universiteter havde hos disse fremkaldt en stærkere fremtrædende Individualitet og indbyrdes Uafhængighed end tidligere. Endelig med Hensyn til de theologiske Doktor-Insignier kunde mulig Anstød undgaas derved, at der toges den Bestemmelse, at disse kun maatte anlægges af saadanne, som havde Ret til at bære gejstligt Ornat og vare i selvstændig kirkelig Virksomhed.

Hertil bemærkede Flertallet, at den dobbelte Grads Hensigtsmæssighed ikke forekom det gjendrevet ved Paavisningen af Disputationslovens Tilbagetræden ved Universiteterne; thi det vedblev jo dog lige fuldt at være Tilfældet, at man ved at bibeholde Licentiatgraden havde det i sin Magt at forbeholde Doktorgraden for Mænd, som ved deres Virksomhed havde indlagt sig virkelig Fortjeneste enten af Videnskaben eller af Kirken. Flertallet troede heller ikke, at man af den dobbelte theologiske Grads Historie her i Landet kunde paavise dens U hensigtsmæssighed. Tog man saaledes Tiden siden 1850 — et Tidsrum, hvori der ingen som helst Lejlighed havde været til saadanne større Doktorpromotioner, som Universitetsfestligheder medførte —, saa var der kreeret 4 Doktorer (deraf en som Æresdoktor, de øvrige efter forud gaaet Disputats, blandt hvilke den ene først havde erhvervet sig Licentiatgraden, de to derimod disputerede umiddelbart for den højere Grad) og 5 Licentiat, hvad der ikke tydede paa, at man ingen Anvendelse kunde faa for Doktorgraden. Heller ikke syntes Vanskelighederne ved at konferere Graden uden foregaaende Disputats at ville blive saa store, som Mindretallet antog; den nær forestaaende Jubelfest vilde bane Vejen, som det da næppe vilde være særdeles vauskeligt at følge videre med de enkelte Suppleringer, som der i Tidens Løb blev Anledning til. At det nogen Sinde skulde komme dertil, at Fakultetet skulde anse det for en Nødvendighed at uddele Doktorgraden til Indehaverne af visse fremragende Embedsstillinger, nærede Flertallet ingen Frygt for. At for Øjeblikket ingen blandt Fakultetets Medlemmer var i Besiddelse af Doktorgraden, vilde næppe kunne faa nogen Betydning, eftersom det var Fakultetet som Institution og ikke dets enkelte Medlemmer, der havde Ret til at uddele de theologiske Grader.

Herefter lod Udvalget Spørgsmaalet falde.

Udvalget begjærede derhos en Udtalelse af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet om, hvad der var gjældende Ret med Hensyn til det Spørgsmaal, om Magisterkonferens kun gav Adgang til at disputere i det enkelte — eller de enkelte — Fag, hvori Vedkommende var blevet prøvet ved Konferensen, eller om den herved vundne Ret havde et videre Omfang. Udvalget opfordrede ligeledes Fakultetet til at tage under Overvejelse og eventuelt udarbejde Forslag til Bestemmelser om Doktorgradens Erhvervelse ved Disputatser over nationaløkonomiske eller andre under det statsvidenskabelige Studium hørende, ikke juridiske Æmner, Bestemmelser, som nu ganske manglede.

Det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Erklæring herom afgaves under 2. Marts 1878. Fakultetet præciserede Spørgsmaalet saaledes: om den bestaaende Magisterkonferens kun gav Ret til ved Disputats over et Æmne, der hørte til det eller de Fag, som Prøven ved Konferensen havde omfattet, at erhverve den filosofiske Doktorgrad, eller om den aabnede Adgang til at disputere

for denne Grad om et hvilket som helst, under det filosofiske og det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet hørende Æmne, uden Hensyn til, om Konferensen havde omfattet en Prøve i det paagjældende Fag eller ej. At der ikke kunde være Tale om andre Alternativer, maatte nemlig anses for givet. Navnlig kunde der ikke være Spørgsmaal om, hvis en videre gaaende Ret antoges, end det første Alternativ førte til, saa dog at begrænse Retten til de henholdsvis under det filosofiske eller det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet hørende Fag, eftersom Konferensen var bestaaet i det ene eller det andet af disse Fakulteter. En sliq Begrænsning af en tidligere mere udstrakt Ret vilde aldeles ingen Hjemmel have i den i Aaret 1850 trufne Bestemmelse om det ældre filosofiske Fakultets Deling i to Fakulteter, lige saa lidt med Hensyn til Magisterkonferenserne som med Hensyn til den filologisk-historiske Embedsexamen eller den polytekniske Examen, se Lindes Medd. 1849—56 S. 67. At Besvarelsen af de saaledes bestemte Spørgsmaal kunde frembyde nogen Tvivl, forklaredes let deraf, at den akademiske Lovgivning ikke gav nogen særlig Bestemmelse om dette Punkt. Fakultetet mente imidlertid, at overvejende Grunde maatte erkjendes at tale for at besvare Spørgsmaalet derhen, at den videre gaaende Ret, som det andet oven for nævnte Alternativ gik ud paa, ikke kunde nægtes nogen candidatus magisterii.

„Det staaer jo fast, hed det herom, at ingen efter Lovgivningen kan aabne sig Adgang til Erhvervelsen af akademiske Grader alene ved Udarbejdelsen af en Afhandling, der kan akcepteres som Disputats, men at Adgangen — bortset fra den aldeles særlig betingede theologiske Doktorgrad — end videre er betinget af, at der ved en foregaaende Prøve er opnaaet en vis, nærmere bestemt Betyggelse for, at Vedkommende har gjort et samlet systematisk Studium af en Videnskab i dens Helhed. Derimod er det ikke en almindelig Grundsætning, at den Videnskab, hvori en sliq Prøve skal være bestaaet, netop skal være den bestemte Videnskab, til hvilken det for Disputatsen valgte Æmne hører. En saadan Grundsætning gjælder vel med Hensyn til de tre Fakulteter, hvis Omraade forudsættes at udgjøre et videnskabeligt hele, men den gjælder ikke, i alt Fald ikke i Almindelighed, med Hensyn til de to Fakulteter, i hvilke det ældre filosofiske Fakultet er delt, og som hvert især omfatter en Flerhed af forskjellige ofte kun fjært beslægtede Videnskaber. Allerede i Følge Fund. 7. Maj 1788 Kap. IV. § 25 gav den eneste egentlige Embedsexamen, som bestod under det filosofiske Fakultet, nemlig den Examen, der var Betingelse for Opnaaelsen af visse Skoleembeder, aldeles fri Adgang til at disputere for Graden under det filosofiske Fakultet, uden Hensyn til Æmnet, jfr. Adg. 24. Oktbr. 1818 § 12. Senere blev ved Frd. 9 Jan. 1824 § 2 den samme Ret som bekjendt tillagt dem, der havde bestaaet Embedsexamina under de tre andre Fakulteter med bedste Karakter —, en Karakterforordning, der nu ogsaa stilledes til dem, der havde bestaaet Skoleembedsexamen. Endelig blev ved kgl. Resol. 8. Jan. 1841 den samme udstrakte Ret tillagt polytekniske Kandidater, se Selmers Aarb. f. 1841 S. 26 og 27 samt Lindes Medd. 1849—56 S. 63 og 67. Endnu efter Fundatsen af 1788 kunde man maaske forklare dens Regel ved det Omfang, som Skoleembedsprøven den Gang havde, og hvorefter der ved denne prøvedes bl. a. ogsaa i Filosofi og Mathematik, se Fund. Kap. IV. § 24 b. jfr. ogsaa Adg. 24. Oktbr. 1818 § 2 b. Men efter den ved Frd. 9. Jan. 1824 trufne Ordning, der i øvrigt stemmede med det alt tidligere fulgte Dispensationsprincip, se. Koll. Tid. 1824 S. 93, kan der i alt Fald ikke

længere være Tale om at bringe Lovgivningens Bestemmelser i Overensstemmelse med et Princip om en forud gaaende Prøve i Disputatsens Videnskab. „Den grundige Indsigt i Theologi, Lovkyndighed og Medicin“, hedder det i Motiverne i Koll. Tid. S. 96, „forudsætter et Grundlag af filosofiske Kundskaber“, og derfor bør hine Embedsexamina være nok til at aabne Adgang til den filosofiske Grad, uden nogen yderligere Prøve. Paa samme Maade forholder det sig med Resol. 8. Jan. 1841 om den polytekniske Examen, og endelig er det, efter at Adg. 2. Febr. 1849 har indskrænket Prøvningsfagene ved den filologisk-historiske Embedsexamen til latinsk, græsk og nordisk Filologi samt Historie, klart, at Forholdet med Hensyn til denne Examens Evne til at habilitere til Adgang til den filosofiske Grad er aldeles ensartet med Forholdet ved Embedsexaminerne under det theologiske, rets- og statsvidenskabelige samt medicinske Fakultet.

„Vi skulle i Forbindelse med foran staaende endnu kun erindre om, at Konsistorium tvende Gange har taget Ordet for at forlade det omtalte, med Hensyn til Embedsexaminerne gjældende Princip, og for at begrænse Adgangen til den filosofiske Grad i den Retning, som Specialprøveprincippet vilde kræve, men uden at det lykkedes at bevæge de højere Universitetsmyndigheder til at gaa ind paa en saadan Ordning. Første Gang skete det under de Forhandlinger, der førte til Pl. 10. Avg. 1848 om en forandret Indretning af Magisterkonferenserne, se herom Dept. Tid. 1848 S. 482 ff.; anden Gang var det under de Forhandlinger, der førte til Bekj. 19. Maj 1854 om Forandringer i Frd. 9. Jan. 1824, se herom Lindes Medd. 1849—56 S. 62 ff. Ministeriets Betragtningmaade var i begge Tilfælde den samme: Det, hvorpaa det især maatte komme an, var at vinde Betyggelse for, at ikke nogen, uden at have gjort et systematisk Studium af „en“ Videnskab, blot ved at udarbejde en Afhandling om et bestemt, snævert begrænset Æmne, kunde erhverve en Grad ved Universitetet, og at netop enhver af Universitetets Embedsexamina i denne Henseende afgav en tilfredsstillende Garanti, idet hver for sig forudsætter et grundigt Studium af en fuldstændig Videnskab og til Dels tillige et godt Grundlag af filosofiske Kundskaber, se Dept. Tid. 1848 S. 484—85 og Lindes Medd. 1849—56 S. 66—67.

„Naar der nu spørges om den Ordning, Lovgivningen har truffet med Hensyn til de egentlige Embedsexamina, ogsaa finder Anvendelse paa Magisterkonferenserne, eller om der med Hensyn til disse er Hjemmel for Specialprøveprincippet, saa maa vi først bemærke, at den sidste Antagelse ikke har noget i de paagjældende Lovbuds Ord at holde sig til. Fund. 1788 Kap. V § 4 udtalte ganske i Almindelighed, at den Kandidat, der vil aabne sig Adgangen til den filosofiske Grad uden at have underkastet sig Skolelærerembedsexamen, kunde opnaa det ved at underkaste sig den brugelige Magisterkonferens, og den fejler intet som helst til om, at den ved denne Prøve vundne Adgang dog kun skulde være en begrænset. Lige saa almindelige ere Ordene i Frd. 9. Jan. 1824 § 2 i. f. og i Intimationen til Pl. 10. Avg. 1848. Man vil maaske sige, at Fundatsen tænker sig Forholdet saaledes, at Anledningen til at underkaste sig en Magisterkonferens er den, at vedkommende umiddelbart efter agter at disputere for Graden, og under denne Forudsætning maatte det da ogsaa faktisk ordentligvis blive Følgen, at den Videnskab, som var Konferensens Gjenstand, netop var den, af hvilken Disputatsens Æmne var taget. Men for at denne faktiske Forudsætning skulde have retlig Betydning, maatte det være foreskrevet, at Disputatsen skulde følge oven paa

Konferensen inden en vis Frist, eller med andre Ord, den ved Konferensen vundne Ret maatte være undergivet en Forældelse. Om noget saadant er der nu aldeles ikke Tale. Den, der en Gang har bestaaet Konferensen, har utvivlsomt Ret til, hvor lang Tid der saa gaar hen, at disputere over et Æmne, hvori han er prøvet, og har han det, har han lige saa meget Ordene for sig, naar han, efter imidlertid at have forandret Studium, fordrer Afgang til at disputere over et Æmne, hvori han ikke er prøvet, uden forud at underkaste sig en ny Konferens. Paa lignende Maade forholder det sig med Pl. 10 Avg. 1848, hvis man af dens § 1 (Ordene „Kandidater, der agte at erhverve Graden“) vilde gjøre en i øvrigt højt usikker Slutning til en lignende Forudsætning om et vist Tidsforhold mellem Konferensen og Disputatsen. At lægge Indskrænkningen i Ordet „Hovedvidenskab“, hvorved da skulde betegnes den Videnskab, hvori vedkommende vil disputere, vilde være saa meget mere vilkaarligt, som Fundatsen selv forklarer Udtrykket som betegnende den Videnskab, Kandidaten i Særdeleshed har dyrket, jfr. ogsaa Pl. af 1848 „Hovedstudium“.

„Det vilde herefter kun være ved en Indskrænkning af Ordene, at man kunde føres til at fravige Parallelen i den omspurgte Retning mellem Embedsexaminerne og Magisterkonferenserne. Hjemmelen for en saadan Indskrænkning kunde da kun søges deri, at de under Navn af Konferenser foreskrevne Examina af Lovgivningen vare anordnede i Henseende til deres Gjenstand eller Omfang paa en saadan Maade, at de Grunde, som havde ført til at tillægge Embedsexaminerne den vidt gaaende Evne til at habilitere til Disputatser, ikke af Lovgiveren kunde være forudsatte at finde Anvendelse paa Konferenserne.“

„Paa Forhaand maa det nu erkjendes, at en saadan Anordning har meget liden Sandsynlighed for sig. Fundatsen og de senere ofte nævnte Love kjende intet andet Motiv til Indretningen af Konferenserne end det, at der paa disse Omraader ikke findes Embedsexamina, der tillige kunne fyldestgjøre som Habilitationsprøve for dem, der aspirere til Graden. Den naturlige Tankegang maa da føre til, at disse Konferenser indrettes saaledes, at de som Habilitationsprøve gjøre Fyldest paa samme Maade som Embedsexamina, hvis det overhovedet kan lade sig gjøre. En herfra afvigende Ordning vil under denne Forudsætning staa aldeles uforklaret. Men nu er det ogsaa ganske umiskjendeligt, at Fundatsen virkelig har bestræbt sig for at tilvejebringe denne naturlige Ensartethed. Det er først og fremmest en Videnskab i sin Helhed, hvori der skal prøves ved Konferensen, eller, som det hedder, den opgivne „Hovedvidenskab og de til sammes Erudition henhørende Kundskaber“. Den næst forlangte Fundatsen ganske i den samme Aand, som den fulgte med Hensyn til Embedsexamina, ogsaa ved Konferensen en Prove i visse almindelige Fag, der laa uden for den opgivne Videnskab som saadan, nemlig baade i Filosofien og in Latinis og Græcis. Det, som ved Frd. 1824 og senere officielt er anerkjendt for at være den Fordring, der burde stilles til Habilitation for Aspiranter til den filosofiske Grad, nemlig det systematiske Studium af en Videnskab i sin Helhed og derved erhvervet filosofisk Indsigt, er saaledes efter Fundatsens Ordning fyldestgjort ikke mindre ved Konferenserne end ved Embedsexaminerne. Det skulde da blot være Spørgsmaalet, om Pl. 10. Avg. 1848 havde indført nogen Forandring i denne Henseende derved, at den indskrænker Fordringerne ved Prøven til „en hel Videnskabsgren i dens Sammenhæng og Hoveddele“, og ophæver Fordringen om særlig Prove i en mere almindelig, uden for denne

Videnskab selv liggende Indsigt, særlig Filosofien. Men det er klart, at en saadan Slutning er saa meget mindre berettiget, som denne Forandring jo ogsaa er aldeles parallel med de Forandringer, som Indretningen af Embedsexaminerne efterhaanden unlergik, og særlig med den Forandring, som skete med den filologisk-historiske Embedsexamen ved Adg. 2. Febr. 1849. Gjennemgaaende er det nu Tanken, at det almindelige filosofiske Grundlag forudsættes som Frugt af Studiet, uden særlig at prøves. Saaledes som Ministeriet i 1848 og 1854 udtrykte den gjældende Ordning's Princip for Habilitation til den filosofiske Grad, maa det siges, at det efter Lovgiverens Tanke fyldestgøres i det væsentlige paa lige Maade og i lige Omfang ved Magisterkonferenserne som ved Embedsexaminerne, og der mangler derfor formentlig tilstrækkelig Hjemmel til at bryde Parallelen mellem dem i Henseende til Virkningen.

„En ganske anden Sag vilde det være, om man vilde præstaa, at den Betydning, Lovgivningen saaledes tillægger Magisterkonferenserne, ikke svarer til Virkeligheden, og at fra denne Side Ligestillingen med Embedsexaminerne som Habilitationssprøve for Graderne er uberettiget. Hvis det skulde forholde sig saa, kan det give Anledning til en ny Ordning — enten til at løfte Magisterkonferenserne eller til at indskrænke deres Virkning —; men det kan ikke have Betydning for Fortolkningen af den gjældende Ret. I øvrigt er det en Selvfølge, at der ikke tilkommer vort Fakultet nogen Dom om, hvorvidt en slig Paastand maatte være berettiget.“

Fakultetet udtalte sig derefter om det andet Punkt, som Udvalgets Skrivelse berørte, og om hvilket, da det vedkom Fakultetet i dets Helhed, samtlige dets Medlemmer havde haft Lejlighed til at udtale sig, saa vel under en stedfunden skriftlig Votering som ved et i denne Anledning afholdt Fakultetsmøde. Det Hul i Bestemmelserne om de akademiske Grader under Fakultetet, hvorpaa Udvalgets Henstilling var grundet, var utvivlsomt tilstede og vilde ogsaa have foranlediget Fakultetet til af eget Initiativ at fremkomme med Forslag til Lovgivningens Fuldstændiggjørelse paa dette Punkt, skjønt der ikke hidtil havde været Brug for Bestemmelser herom, hvis der ikke var særegne Omstændigheder, som havde gjort og endnu gjorde en Udsættelse af Sagens Afgjørelse ønskelig.

Da i Aaret 1848 Statsekonomien og Statistiken overflyttedes fra det filosofiske til det juridiske Fakultet, udelukkedes det vel ikke ubetinget, at der over herhen hørende Æmner kunde disputeres under det filosofiske Fakultet eller et af de to Fakulteter, hvori dette senere deltes, og derved den filosofiske Doktorgrad erhverves. Det lod sig f. Ex. tænke, at en saadan Disputats væsentlig havde Karakteren enten af anvendt Mathematik eller anvendt Filosofi, og af den Grund, uanset den stedfunde Overflytning, maatte siges at høre under et af de nævnte Fakulteters Omraade. Men for saa vidt angik Disputatser over Æmner af de nævnte Fag som saadanne, var det klart, at de nu henhørte under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, og dermed var det da ogsaa udelukket, at den Grad, der blev erhvervet, kunde blive den filosofiske Doktorgrad; thi det laa uden for det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Beføjelse at konferere nogen denne Grad. Den eneste Grad, dette Fakultet ved Overflytningen af hine Fag havde været og endnu var i Stand til at konferere, var den juridiske Doktorgrad. Denne var imidlertid efter Karakteren af den Ordning, der fandt Sted i 1848, ikke anvendelig paa Disputatser af den omspurgte Art. Hvad der den Gang fandt Sted, var

nemlig ikke alene en Overflytning af Fag til det juridiske Fakultet i Forbindelse med disses Henlæggelse til den gamle juridiske Examen eller til en ny juridisk Examen i en fra den ældre noget forskjellig Retning. Havde Forandringen blot bestaaet deri, vilde det ganske vist have været stridende mod al Tradition hos os og andetsteds, om man for Doktorgraden i disse Fag vilde have dannet nogen ny Benævnelse. Men der skete den Gang noget mere. Det juridiske Fakultet blev i Virkeligheden delt i to Afdelinger, hvilke dets nye officielle Betegnelse angav ved at sondre mellem Retsvidenskab og Statsvidenskab, og en ny statsvidenskabelig Examen blev anordnet ved Siden af den retsvidenskabelige. Under disse Omstændigheder vilde Benævnelsen Dr. juris for dem, der havde disputeret over statsøkonomiske Æmner, være ganske vildledende for dem, der kjendte det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Ordning, og som utvivlsomt kun vilde henføre dette Navn til „Retsvidenskaben“ i den af Lovgivningen forudsatte Forstand. Skulde man blive i den gjældende Universitets Lovgivnings Spor, maatte man paa Doktorgraderne overføre den samme Sondring og Dobbeltthed, som viste sig i Fakultetets Navn, Studieordningen m. m. Man maatte skabe en Grad med Navnet „Dr. politics“ ved Siden af den i den ældre Forstand bevarede Grad „Dr. juris“, og de let paapegelige Ulemper, der vilde knytte sig til hin nye Grad, hvis Betydning vilde blive vanskelig at forstaa overalt, hvor man ikke kjendte vore særegne Forhold, og hvis, som det kunde forudses, saare sjældne Anvendelse vilde give de enkelte indtræffende Tilfælde en lidet ønskelig, Opsigt vækkende Karakter, vilde ikke kunne være afgjørende mod de endnu værre Ulemper, som det andet Alternativ vilde have under en uforandret Ordning.

Nu var det imidlertid saa, at den i Aaret 1848 indførte Deling af Fakultetet i to Afdelinger og den hele dermed sammenhængende Ordning af mange betragtedes som uheldig og som hvilende paa mindre rigtige Forudsætninger. Det Spørgsmaal vilde en Gang paatrænge sig, om ikke den nu værende Ordning af det statsvidenskabelige Studium og Examen, der oprindeligt ogsaa var paatænkt kun at skulle være midlertidig, maatte undergaa væsentlige Forandringer, og adskilligt talte for, at en saadan Forandring vilde komme til at gaa i en Retning, hvorefter en dobbelt Benævnelse for Doktorgraden vilde blive unødvendig. Under disse Omstændigheder kunde Fakultetet ikke ønske, at Spørgsmaalet om Betegnelsen af den Doktorgrad, som kunde erhverves ved statsøkonomiske eller lignende Disputatser, bragtes til Afgjørelse nu, for saa vidt ikke Nødvendigheden bød det. Man maatte tvært imod anse det for rigtigst, saa længe ingen tvingende Nødvendighed indtraadte, at udskyde Spørgsmaalet, indtil det havde fundet en endelig Afgjørelse, om der skulde fortsættes videre i det dobbelte Spor, som Ordningen i 1848 førte ind paa, eller ikke. Fakultetet ansaa derfor ikke Tiden for kommet til at følge Udvalgets Henstilling.

Endnu skal med Hensyn til Udvalgets Virksomhed bemærkes, at det under 6. Febr. 1878 modtog et Forslag fra Prof. Heegaard. Han udtalte, at den nu gjældende Ordning, i Følge hvilken Forsvarshandlingen begyndes og afsluttes af de to officielle Opponenten, medførte forskjellige Ulemper for den af de to officielle Opponenten, som fik Ordet sidst. Naar nemlig Oppositionen, hvad der hyppig skete, strakte sig gennem hele den Tid, som var indrømmet til Handlingen, var den sidste Opponent trættet ved at have hørt paa de foregaaende Forhandlinger. Alene det at være tilstede under 5 à 6 Timers Undersøgelse, var

i og for sig sløvende og udmattende; men blev det her endnu mere ved den Omstændighed, at Opponenten maatte følge Forhandlingernes Gang med Opmærksomhed, for ikke gjentagende at benytte de Oppositionspunkter, som mulig hans Forgængere maatte have benyttet. Han vilde derfor i de fleste Tilfælde være mindre oplagt til at fortsætte Forhandlingen, hvis Udbytte netop eller i det mindste for en væsentlig Del beroede derpaa, at han mødte med friske Kræfter. Hertil kom endnu den Omstændighed, at de egentlig disputable Punkter under en længere Forhandling i Regelen fremdroges af den første officielle Opponent og Rækken af Opponenten ex auditorio, hvorved den sidste officielle Opponent efterhaanden maatte stryge Punkt for Punkt, se sit Arbejde spildt og indskrænke sig til faa, matte Efterbemærkninger. Opponentene ex auditorio havde her den Fordel, at de kunde trække sig tilbage for Oppositionen, naar de Problemær, de agtede at fremdrage, i Forvejen blev Gjenstand for Diskussion. Den officielle Opponent var derimod tvungen til uafbrudt at være tilstede under de langvarige Forhandlinger, tvungen til at høre sine Motiver benyttede af andre og endelig tvungen til at bruge de enkelte Bemærkninger og defekte Synspunkter, som endnu vare ubenyttede.

De Opponenten, som officielt beskikkedes til at deltage i Forsvarshandlingen, kunde med en vis Billighed gjøre Krav paa, at der blev budt dem mere favorablé Betingelser, og i ethvert Tilfælde ikke de mindst favorable, og han henstillede derfor til Udvalget, om Forholdet ikke kunde ordnes saaledes, at begge de officielle Opponenten for Fremtiden fik Ordet ved Handlingens Begyndelse. Herved vilde ogsaa det gode opnaas, at Tiden ikke blev saa knapt tilmaalt til den sidste officielle Opponent, som det nu undertiden var Tilfældet; thi skjønt der ordentligvis tilstodes Opponenten ex auditorio $\frac{3}{4}$ Time, havde det dog af og til vist sig vanskeligt ganske nøje at overholde denne Regel, saa at Kumulationen af Tid for flere saadanne Opponentens Vedkommende var blevet saa betydelig, at der for den sidste officielle Opponent blev tlevnet en aldeles uforholdsmæssig kort Tid. Vilde man anføre, at det for Handlingen i dens Helhed maatte anses for det mest passende, at de officielle Opponenten henholdsvis begyndte og afsluttede Disputationen, fordi Handlingen herved fik en vis Afrunding og gjorde Indtryk af et samlet hele, kunde han vel tiltræde en saadan Anskuelse; men han troede tillige, at dette Resultat ogsaa vilde opnaas, naar en af de officielle Opponenten, efter at Forhandlingerne vare endte, tog Ordet og sluttede med en efter Omstændighederne passende Allokution. Hvad endelig den mulige Indvending angik, at en Ordning som den her foreslaaede kunde svække Lysten til at opponere ex auditorio, nærde han, efter sin Erfaring, ikke nogen Frygt i denne Henseende. Hvor Lysten til at opponere ex auditorio først var tilstede, havde han hyppig set dens Intensitet at være saa betydelig, at der sikkert behøvedes langt mere indgribende Foranstaltninger for heri at fremkalde nogen Afkjøling.

Efter at Udvalget havde endt sine Overvejelser over de forskjellige Punkter, som havde været det forelagt, eller som det af eget Initiativ havde fremdraget, forelagde det Sagen for Konsistorium, der i Skrivelse til Ministeriet af 29. Maj 1878 gjorde Rede saa vel for de i Udvalget plejede Forhandlinger og deraf fremgaaede Forslag, som for sin egen Stilling til Sagen.

Konsistorium gennemgik først Fakulteternes Udtalelser med Hensyn til de 3 af Ministeriet fremdragne Punkter. Det første Spørgsmaal interesserede vel ikke direkte alle Fakulteter, da der ved det theologiske, rets- og statsvidenskabelige samt

lægevidenskabelige Fakultet ikke forekom Magisterkonferenser. Det theologiske og lægevidenskabelige Fakultet havde derfor anset dette Spørgsmaal for at være dem uvedkommende. Imidlertid maatte de Grundsætninger, som fulgtes ved eventuelle Dispensationer fra Magisterkonferenser, naturlig ogsaa finde Anvendelse, naar der blev Spørgsmaal om Dispensation fra den ved de nævnte Fakulteter lovbefalede Betingelse for Adgangen til at disputere, og for saa vidt havde Spørgsmaalet dog almindelig Interesse. Baade det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet samt det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, for saa vidt Spørgsmaalet vedrørte det, vare enige i det Princip, Ministeriet opstillede for fremtidige Dispensationer, — og anderledes vilde upaatvivlelig heller ikke de to andre Fakulteter have udtalt sig, hvis de vare gaaede ind paa Spørgsmaalet. Hertil havde end videre Udvalget sluttet sig, og Konsistorium tiltraadte for sit Vedkommende aldeles Tanken, saa meget mere som det ikke i samme saa noget egentlig nyt. Efter sin Natur gav i øvrigt dette Punkt ikke Anledning til at formulere nogen bestemt Indstilling; kun udtalte Konsistorium, at det formentlig vilde være rigtigt i sin Tid ved Skrivelse til samtlige Fakulteter at meddele dem, at den omspurgte Grundsætning i ethvert foreliggende Tilfælde vilde være at holde for Øje ved de Dispensions Spørgsmaal, der forelagdes dem.

Hvad det andet Punkt angik, havde der hos Fakulteterne været nogen Uklarhed, paa hvilken Maade Ministeriet havde tænkt sig saadanne Censorer valgte, om inden for Fakultetets Kreds eller uden for samme, for hvilken sidste Ordning da de faste Censorer ved Embedsexamina skulde afgive et Slags Forbillede. At dette sidste ikke kunde være Mening, havde dog af de fleste Fakulteter været forudsat, og i alt Fald var Foranstaltningen under denne Forudsætning blevet enstemmig og stærkt fraraadet. Heller ikke Udvalget havde antaget, at Ministeriets Henstilling skulde være saaledes at forstaa, og det samme gik Konsistorium ud fra. Det var ogsaa klart, som af det rets- og statsvidenskabelige samt det lægevidenskabelige Fakultet fremhævet, at der slet ingen Sammenligning kunde gjøres mellem de beskikkede Censorer ved Embedsexamina, der skulde have Betydning for Staten, og saadanne Censorer ved Doktordisputatser, der vare en rent videnskabelig Institution. Det var ej blot lovmæssigt og traditionelt, som det bemærkedes i Ministeriets Skrivelse, at Dømmen over disse alene tilkom Fakulteterne; men det var i den Grad givet ved Forholdets Natur, at man ikke alene ikke vilde finde noget Universitet, hvor Sagen var ordnet anderledes, men at man overhovedet maatte sige, at det kun var under denne Forudsætning, at den videnskabelige Aerkjendelse, som laa i Doktorværdighedens Tildeling, havde nogen Betydning. Skulde man gaa ud fra den Forudsætning, at et Fakultet ikke kunde domme retfærdig om et Anliggende, der som dette i egentligste Forstand var et Fakultetsanliggende, maatte et saadant mangle Forudsætningerne for at repræsentere sin Videnskab ved Universitetet. Og vilde man gaa ud fra, at det udøvede sin Ret med Partiskhed, kunde Konsekvensen kun blive, at ingen søgte Doktorgraden ved det. Derimod vilde en Doktorværdighed, der ikke i Sandhed kunde siges at være tildelt af vedkommende Fakultet, mangle al Betydning som videnskabelig Aerkjendelse, og intet Universitet kunde række Haand til en Ordning, der medførte en saadan Institutionen aldeles nedbrydende Mulighed. En saadan Mulighed kunde imidlertid med beskikkede Censorer uden for Fakultetet kun udelukkes, naar disse Censoreres Virksomhed paa Forhaand blev

gjort betydningsløs, og under denne Forudsætning kunde man vel næppe finde Mænd, der vilde anse det for stemmende med deres Værdighed at modtage en slig Beskikkelse.

Idet Konsistorium derfor ansaa sig berettiget til at gaa ud fra, at dette ikke havde været Ministeriets Tanke, men at Meningen kun var, at andre af Fakultetets Medlemmer end de officielle Opponenters skulde deltage med disse i Indstillingen til Fakultetet, udtalte det sig om denne Tanke i Forbindelse med det tredje af Ministeriet fremdragne Punkt. Med Hensyn hertil mindede det om, at det i sin Skrivelse af 5. Marts 1877 *) i Anledning af Kand. Taubers Disputats havde udviklet, hvorfor de nu gjældende Regler efter dets Skjøn maatte anses for tilstrækkelige til at sikre den retfærdige Bedømmelse. Det havde navnlig fremhævet, at det ved Siden af den retlig nødvendige Tilstedeværelse af de som Opponenters og Styrer fungerende Medlemmer af Fakultetet faktisk blev opfattet som en moralsk Pligt for ethvert Medlem af et Fakultet, under hvis Videnskabsfag Disputatsen henhørte, at overvære den mundtlige Forsvarsakt, og at som Følge heraf Regelen ved visse Fakulteter var, at alle Medlemmer vare tilstede, ikke blot de, der havde en officiel Funktion, medens det ved andre Fakulteter, under hvilke forskellige Videnskabsfag vare samlede, ligeledes regelmæssig blev opfattet som en Pligt at være tilstede for dem, der vare særlig sagkyndige i Æmnet. Konsistorium var vedblivende af den Mening, at den gjældende Ordning, naar man saa den i Sammenhæng med de faktiske Forhold, var i alt væsentligt tilfredsstillende. Der kunde imidlertid ikke være noget til Hinder for, at den nys omtalte moralske Pligt forandredes til en retlig, og det altsaa kom til at paahvile ethvert Medlem af Fakultetet, under hvis Videnskabsfags Omraade det i Disputatsen behandlede Æmne laa, at overvære den mundtlige Akt, for saa vidt da vedkommende ikke maatte have lovligt Forfald, og uanset, at han ikke havde nogen officiel Funktion ved Akten. I denne Retning havde ogsaa de fleste af Fakulteterne udtalt sig, i alt Fald subsidiært, hvis det ikke kunde forblive ved det bestaaende. Videre troede Konsistorium ikke, af de i hin tidligere Skrivelse fremhævede Grunde, at det vilde være tilraadeligt at gaa i Henseende til tvungen Tilstedeværelse, lige saa lidt som det troede, at det vilde være hensigtsmæssigt, saaledes som nogle Fakulteter mere eller mindre ubetinget foresloge, at det paalagdes nogle af Fakultetets Medlemmer, som ikke vare Opponenters ex officio, at deltage i Bedømmelsen og Indstillingen til Fakultetet. Konsistorium troede med Udvalget, at en saadan Ordning paa den ene Side let kunde give Anledning til personlige Rivninger, og at det paa den anden Side vilde friste andre Medlemmer, end dem, hvis Nærværelse skulde være nødvendig, til i højere Grad, end nu var Tilfældet, at unddrage sig den dog ofte ogsaa for dem ønskelige personlige Nærværelse. Dertil kom, at en slig Deltagelse i Indstillingen aldeles ikke behøvedes, for at vedkommende kunde blive i Stand til at gjøre sin fra Opponenternes mulig afvigende Anskuelse gjældende. Dertil stod jo nemlig Adgangen fri ved Forhandlingen og Afstemningen i Fakultetet paa Grundlag af Opponenternes Indstilling. Det var sikkert naturligere at opfatte denne som en Indberetning om et disse paalagt Hvervs Udførelse, der altsaa var dem alene vedkommende, og at de mulig modstridende Meninger ikke

*) Univ. Aarb. 1876—77 S. 73 ff.

bleve indblandede i denne Indberetning, men gjordes gjældende i Fakultetet, hos hvilket Afgjørelsen laa. Havde Fortiden i noget Tilfælde vist, at denne Adgang til at gjøre sine afvigende Anskuelser gjældende, ikke var tilstrækkelig, kunde Grunden næppe have været nogen anden, end den, at Forpligtelsen til at være tilstede ikke var blevet fulgt saa strængt, som det vilde blive Tilfældet, naar Nærværelsen for alle sagkyndige Medlemmer af Fakultetet gjordes til Retspligt. Derfor skjønnede Konsistorium ikke rettere end, at der i alt Fald ikke kunde være Trang til nogen anden Ændring i det bestaaende, end denne ene.

Konsistorium gik derefter over til at udtale sig om de andre Spørgsmaal, vedrørende Ordningen af de akademiske Grader, som vare blevne behandlede i Udvalget, og som kun havde givet Anledning til en positiv Indstilling om Forandring i den gjældende Ret.

Et Hovedspørgsmaal, paa hvilket Prof. Holm havde henledet Opmærksomheden, angik de gjældende Regler om Betingelserne for at indstille sig til Erhvervelse af Doktorgraden, og Licentiatgraden i det theologiske Fakultet. Der var i denne Henseende en væsentlig Ulighed mellem Fakulteterne, idet enhver Embedsexamen, bestaaet med første Karakter — foruden Magisterkonferenserne — aabnede Adgang i det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, medens der i de andre krævedes en med første Karakter bestaaet Embedsexamen inden for vedkommende Fakultet selv. For saa vidt man vilde tænke paa at ophæve denne Ulighed, kunde det enten ske ved at indføre i de sidst omtalte Fakulteter den samme Frihed som i de to først nævnte, eller ved i disse at begrænse den paa tilsvarende Maade som i hine. For det sidste havde Konsistorium ved tvende tidligere Lejligheder taget Ordet, nemlig dels i 1848 i Anledning af den nye Ordning af Magisterkonferenserne, dels i Anledning af de Forhandlinger, der førte til Bekj. 19. Maj 1854 *), men uden at det lykkedes at faa den højere Universitetsmyndighed til at gaa ind derpaa, se nærmere det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Betænkning. For det første havde der i Udvalget og Konsistorium hævet sig Stemmer som det i og for sig rigtige; men der var Grund til at antage, at et Forslag i denne Retning vilde møde Modstand fra alle eller i alt Fald Flertallet af de tre Fakulteter, ved hvilke nu den begrænsede Adgang gjaldt. Udvalget og Konsistorium fandt, at der ikke var Anledning til for Tiden at gjøre Forsøg paa at hæve den vel i og for sig stødende Ulighed, tilmed da Meningerne om, ad hvilken Vej det da burde ske, turde staa temmelig skarpt mod hinanden. Sagen burde formentlig modnes mere, end Tilfældet var nu, og man var derfor enig om indtil videre at stille den i Bero.

Ikke saa meget sigtende til Forandring i den gjældende Ret som til at opnaa Klarhed om, hvorledes denne var, var et andet af Prof. Holm fremdraget Spørgsmaal, i hvilken Udstrækning Magisterkonferenserne i det filosofiske og matematisk-naturvidenskabelige Fakultet gave Adgang til at disputere, for Graden inden for disse Fakulteter. Den herom indhentede Erklæring fra det rets- og statsvidenskabelige Fakultet gik ud paa, at Magisterkonferenserne i denne Henseende maatte stilles i Klasse med Embedsexamina, saa at Betingelsen ikke var, at vedkommende ved Konferensen netop skulde være prøvet i den Videnskab, af hvilken

*) Lindes Medd. 1849—56 S. 50 ff.

Æmnet for hans Disputats var taget. Efter dette Resultat maatte Spørgsmaalet om Forandring i den gjældende Ret paa dette Punkt dele Skjæbne med det foran berørte. Man enedes derfor ogsaa her om at lade det forblive ved den bestaaende Ordning.

Efter at Konsistorium derefter havde omtalt de med det theologiske Fakultet førte Forhandlinger om Afskaffelsen af Licentiatgraden, og herom bemærket, at det, efter det Hensyn, der i disse Spørgsmaal formentlig burde tages til Fakulteternes Opfattelse, maatte lade Spørgsmaalet falde, omtalte det Spørgsmaalet om, hvorledes den Grad skulde betegnes, hvortil en Disputats om et nationaløkonomisk eller lignende ikke-juridisk Æmne gav Adgang inden for det rets- og statsvidenskabelige Fakultet. Konsistorium berørte den Forespørgsel, Udvalget i denne Anledning havde rettet til dette Fakultet, og bemærkede, at da Fakultetet havde udtalt, at særegne Grunde gjorde det tilraadeligt ikke for Tiden at komme ind paa Spørgsmaalet, saa længe Omstændighederne ikke gjorde det uundgaeligt, vare Forhandlingerne herom ikke førte videre.

Det af Prof. Heegaard fremsatte Forslag, at de to officielle Opponenten ikke, som nu, skulde henholdsvis aabne og slutte Akten, men begge efter hinanden have Ordet ved Aktens Begyndelse, havde hverken Udvalget eller Konsistorium ment at kunne gaa ind paa. Man ansaa det nemlig for vigtigt, netop naar en betydeligere Opposition ex auditorio havde fundet Sted, at en officiel Repræsentant for Fakultetet fik Ordet efter denne, for efter Omstændighederne at kunne stille Ting i det rette Lys, som vare fremdragne under den frivillige Opposition. Man var derfor enstemmig af den Mening, at det her burde have sit Forblivende ved den gjældende Regel.

Et Savn var det derimod utvivlsomt, at der ikke i Bekj. 26. April 1855, som af Prof. Holm fremdraget, havdes tilstrækkelige Regler om den Tid, som de officielle Opponenten havde Krav paa, men hvortil de ogsaa i fornødent Fald maatte kunne begrænses. Som Forholdet var nu, kunde den første officielle Opponent bruge en saa betydelig Del af den Tid, Akten maatte vare, nemlig 6 Timer, at han baade altfor meget kunde begrænse den frivillige Opposition, og at der atter efter denne aldeles ingen Tid blev til den anden officielle Opponent. Og Ulemper af denne Art vare forekomne. Udvalget indstillede med Hensyn hertil, at § 4 i bemeldte Bekjendtgørelse fik en forandret Affattelse, hvorved det blev fastsat, hvilken Tid det var hver Opponents Ret at fordrø, men hvortil han da ogsaa i fornødent Fald af Styrelsen maatte begrænses. Idet det gik ud fra, at den officielle Opposition havde billigt Krav paa den halve Tid, foreslog det følgende Affattelse af § 4:

„Der tilstaaes ordentligvis hver af Opponenterne ex officio 1½ Time og hver Opponent ex auditorio ¾ Time; dog kan Styrelsen, for saa vidt som Antallet af de anmeldte Opponenten tillader det, tilstaa en længere Tid. Hele Handlingen maa ikke vare over 6 Timer.“

Til dette Forslag sluttede Konsistorium sig.

Endnu tilføjede Konsistorium, at Udvalget ogsaa havde undersøgt de bestaaende Regler med Hensyn til Doktordisputaternes Fordeling, men, efter Konsistoriums Mening med rette, havde ment at burde henvise eventuelle Ønsker om Ændring i disse til Forhandling inden for Fakulteterne selv.

Konsistorium bemærkede sluttelig, at der altsaa vilde blive Tale om to Bestemmelser som Tillæg til eller Forandring i den gjældende Ret. Begge Bestemmelser knyttede sig til Bekj. 26. April 1855 (Lindes Medd. 1849—56 S. 70—71), dels som Tilføjelse til dennes § 1, dels som Forandring af dens § 4. Til § 1 i Slutningen vilde nemlig efter foran staaende følgende Slutningspassus være at tilføje:

„Foruden de officielle Opponenten ere de Medlemmer af Fakultetet, under hvis Videnskabsfag Disputatsens Æmne hører, og som ej have lovligt Forfald, pligtige til at overvære Forsvarshandlingen.“

Affattelsen af § 4 vilde blive som oven for anført.

Konsistorium indstillede da, at disse Tillæg til og Forandringer i den nævnte Bekjendtgørelse bifaldtes. De derefter omtrykte Bestemmelser vilde selvfølgelig i Henhold til Bekjendtgørelsens § 5 medfølge enhver Disputats.

Ministeriet har derefter under 27. Juni 1878 tilskrevet Konsistorium, at det for Fremtiden ikkun i saadanne Tilfælde vil anbefale Fritagelse for Magisterkonferensen som Betingelse for Adgangen til at disputere, hvor Doktoranden ad anden Vej, navnlig ved videnskabelige Arbejder, har godtgjort at besidde den almindelige videnskabelige Dannelse og Dygtighed i sit specielle Fag, at Magisterkonferensen kan bortfalde. Ministeriet har derhos bifaldet de tvende af Konsistorium foreslaaede Tilføjelser til Bekj. 26. April 1855, dog at der i det sidste Forslag efter „ $\frac{3}{4}$ Time“ indskodes: „derunder indbefattet den Tid, Doktoranden behøver til at afgive Svar“. De herefter omtrykte Bestemmelser ere derefter meddelte Fakulteterne. De lyde nu saaledes:

1. Forsvarshandlingen styres af Fakultetets Dekanus eller af en anden dertil af Fakultetet udnævnt Professor. Styreren giver Ordet og paaser, at Handlingen foregaar paa en værdig Maade; han kan paalægge en Opponent at opføre, og i fornødent Fald afbryde Handlingen. Styreren deltager ikke selv i Disputationen. Foruden de officielle Opponenten ere de Medlemmer af Fakultetet, under hvis Videnskabsfag Disputatsens Æmne hører, og som ej have lovligt Forfald, pligtige til at overvære Forsvarshandlingen.
2. Berettiget til at optræde som Opponenten ere ordentligvis kun akademiske Borgere uden Hensyn til Livsstilling, samt Kandidaterne fra det polytekniske Institut og det forrige kirurgiske Akademi. Andre, som ønske at opponere, maa derom forud henvende sig til vedkommende Fakultet.
3. De, som ville opponere, have at melde sig hos Fakultetets Dekanus inden Begyndelsen af Handlingen; dog kan Styreren ogsaa give Tilladelse under selve Handlingen, men uden at betage dem, som tidligere have meldt sig, Forretten.
4. Der tilstaaes ordentligvis hver af Opponenten ex officio $1\frac{1}{2}$ Time og hver Opponent ex auditorio $\frac{3}{4}$ Time, derunder indbefattet den Tid, Doktoranden behøver til at give Svar; dog kan Styreren, for saa vidt som Antallet af de anmeldte Opponenten tillader det, tilstaa en længere Tid. Hele Handlingen maa ikke vare over 6 Timer.
5. Foranførte Bestemmelser skulle indtil videre trykte medfølge enhver Disputats.

— Efter Indstilling fra det filosofiske Fakultet, anbefalet af Konsistorium, blev der ved kgl. Resol. af 28. Febr. 1878 meddelt nævnte Fakultet Bemyndigelse

til at konferere Prof. A. P. Berggreen den filosofiske Doktorgrad honoris causa. Diplomet overrakte denne ved hans Guldbryllup d. 6. Marts s. A.

V. Akademiske Højtideligheder.

Med Hensyn til den ved kgl. Resol. 28. Novbr. 1877 bifaldte Forandring i Reskr. 23. Decbr. 1837 II b om Universitetets Fest til Erindring om Reformationens Indførelse, maa henvises til det foran Side 1 ff. bemærkede, hvor ogsaa er omtalt de Forhandlinger, der da førtes om videre Forandringer med Hensyn til Universitetsfesterne.

VI. Videnskabelige Samlinger.

I. Den botaniske Have.

a. Museumsbygningens Opførelse.

Under Overslagene over de Udgifter, der vilde medgaa til Anlægget af en ny botanisk Have var selvfølgelig ogsaa indbefattet Udgiften til Opførelsen af en botanisk Museumsbygning. Paa Planen over den nye botaniske Have var der afsat en bestemt Plads som den hensigtsmæssigste, paa hvilken Museumsbygningen kunde lægges; men, som allerede i Aarb. f. 1873—75 S. 114—15 berørt, Planen blev krydset derved, at Nedrivningen af Gothersgadens Mølle, der netop stod paa denne Plads, blev udsat. Vanskelighederne bleve imidlertid foreløbig skaffede til Side, idet det efter en Forhandling mellem Ministeriet og Komiteen for den botaniske Haves Flytning blev vedtaget at vente med Museumsarbejderne til Foraaret 1873 som den yderste Termin, til hvilken disse Arbejder kunde udsættes, uden at forandre den lagte Haveplan, se i øvrigt Aarb. f. 1873—75 l. c.

Til Brug ved Finanslovforslaget for 1872—73 begjærede Ministeriet, der ønskede, at der toges Hensyn til de før og under Forhandlingerne i Rigsdagen fremkomne Bemærkninger, nye Overslag og Tegninger til Museumsbygningen. Saadanne Overslag udarbejdedes derefter af Bygningsinspektør, Etatsr. Hansen, og indsendtes af Komiteen under 18. Oktbr. 1871 til Ministeriet. Museumsbygningen kalkuleredes her til 57,525 Rd. (det tidligere Overslag lød paa 31,580 Rd.). Forøgelsen i Overslaget, bemærkede Komiteen, var en nødvendig Følge af den Udvidelse, som det fra alle Sider var erkjendt, at der maatte gives Arkitektens tidligere Udkast til denne Bygning. Man havde omhyggelig bestræbt sig for at undgaa alt overflødig. Ved Anvendelsen af brandfrie Konstruktioner i alle Dele af Bygningen vilde den og dens værdifulde Indhold være sikret mod Ødelæggelse ved Ildsvaade uden væsentlig Forøgelse i Udgiften. Da der senere opstod Spørgsmaal om, hvorvidt en Reduktion i Overslaget var mulig, erklærede Komiteens Formand, Kapt. Jacobsen (30. Decbr.), at Rummene i Museet vare beregnede med den største Nejagtighed og med saa strængt Hensyn til Økonomi, at Bygningen ikke kunde gjøres mindre uden at blive forfejlet. Ved dens Udstyr var al Luxus undgaaet, og Arkitektens Overslag var derved allerede reduceret betydelig. Skulde Udgiften yderligere reduceres, maatte man gjøre det ydre endnu simplere, liget et sædvanligt københavnsk Vaaningshus, af Mursten, uden Cement-